

LLIBRES

Vides concretes

'La casa de la frontera', premi Sant Joan, tendeix a l'acumulació desordenada

PONÇ PUIGDEVALL

16 NOV 2017 - 16:45 CET

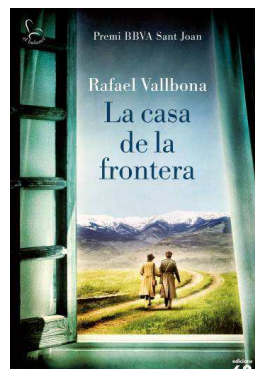

Tropes franquistes el febrer de 1939 a Bourg-Madame. FRANCE PRESSE

No és la primera vegada que Puigcerdà apareix a la narrativa de Rafael Vallbona (Barcelona, 1960). *Forasters*, mena de llibre d'aventures vagament verídiques amb espies alemanys, gàngsters, obrers de la CNT i membres de la resistència de França, acabava a la Cerdanya el 1943; i a *La comuna de Puigcerdà* s'hi narrava un dels fets històrics més sinistres d'aquella ciutat: arran del buit de poder que genera l'esclat de la Guerra Civil, el 1936 s'implanta de manera radical un règim anarquista sota les ordres d'El Cojo de Málaga, personatge que ara també treu el cap a *La casa de la frontera*, premi BBVA Sant Joan 2017. Aquí Vallbona és més ambiciós, d'una ambició totalitzadora per oferir una visió de la realitat i de la Història, un diàleg entre les circumstàncies privades d'uns personatges i la història d'un país; i, amb una forta contextualització històrica i unes documentades descripcions, narra les peripècies de cinc generacions d'una família —els Grau, una família real— que ha viscut sempre en el límit fronterer entre França i Espanya, entre Bourg-Madame i Puigcerdà, a l'hostal que han regentat des del 1882 fins que va tancar el 2010, i que s'alça com a testimoni de tots els avatars del segle XX. En tots tres casos, Vallbona té la sort de trobar unes històries, vides concretes, en escenaris col·lectius del passat que l'exalten, les investiga amb paciència, busca dades i les uneix, a la recerca d'un mètode narratiu que li permeti transmetre-les amb una certa gràcia fins al final.

La casa de la frontera es pot llegir com una actualització de les convencions narratives decimonòniques, i la presència de Vallbona arreu del text no deixa de ser una altra manera d'entendre les irrupcions en el text dels narradors omniscients del XIX. Es pot llegir també com el documental d'una memòria familiar que l'autor construeix sense fixar-se gaire en el valor estètic de les frases ni en els diferents ordres de la matèria narrativa, com si preferís refiar-se d'un instint primitiu per dir el que s'ha de dir i ocultar el que s'ha d'ocultar i valdre's dels mitjans més eficaços per excitar l'atenció del lector: els recursos fulletonescs solen lligar bé amb el relat de les peripècies d'una estirp en un medi hostil a domesticar i on la paraula *fatiga* no apareix dins del vocabulari familiar: "En Pepitu apaga el llum de la tauleta de nit. Sap que la Carme ha treballat molt dur tants anys i sap que no ho ha fet per ell ni pels diners; ho ha fet sempre pensant en la família. Quan la va conèixer de seguida va ser conscient d'aquest tremp serà però obstinat".

L'ambivalència de *La casa de la frontera*, però, no s'atura aquí: com que es tracta de seguir els passos de la família Grau al llarg del segle, és inevitable que també sigui una altra novel·la sobre la Guerra Civil, sobre la misèria de la postguerra, sobre el posterior desenrotllament econòmic, que va dur l'esclat del turisme, la construcció del túnel del Cadí. Al cap i a la fi, "la idea és entendre que per mantenir unida una família cada generació ha d'interpretar els vincles a la seva manera i a la del seu temps". Finalment, i per damunt de tot, *La casa de la frontera* és també el que indica el títol, la narració de les aventures que venen condicionades pel lloc on s'erigeix l'hostal de la família Grau: a l'aire pur de la frontera hi conviuen de manera natural la llibertat i el risc, ja que a tots els camins de pas la realitat no és mai compacta ni inamovible.

A part de ser hostal, cal Miquelet també havia sigut un d'aquells colmados de poble on el viatger que hi entrava podia comprar des de productes de primera necessitat fins a les bagatel·les més capritxoses. És el mateix que passa amb *La casa de la frontera*, una novel·la que té una indissimulada tendència a l'acumulació desordenada de materials diferents, i que no sempre enriqueixen els punts de vista ni concreten les accions de manera que persuadeixin el lector de la versemblança de tot plegat, per més reals i documentades que siguin les anècdotes.

LA CASA DE LA FRONTERA

Rafael Vallbona
Edicions 62
304 pàg. 20,50 euros